

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

etkl

Eesti Tehnoloogiakasvatuse Liit

www.tehnoloogia.ee

Alameede 1.1.7.6 „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikele õppekavadele vastav üldharidus“
Projekt „Tehnoloogiaõpetuse õpetajate täiendkoolitus“ A3 moodul

Kujundav hindamine

Einike Pilli, PhD

Põltsamaa Ühisgümnaasiumis 02.01.2013

Hindamise kaks funktsiooni

- Kokkuvõttev – assessment *of* learning
- Kujundav – assessment *for* learning

Kujundav hindamine on eriti oluline nõrgematele õppijatele.

Hindamisel tasub mõelda elukestva õppe argumendile.

Mis on kujundav hindamine?

- Kõik õpetajate ja/või õpilaste tegevused, mis pakuvad informatsiooni tagasisideks, mille põhjal saab ümber kujundada nende õppimise ja õpetamise tegevusi. (Black ja William, 1998)
- Kujundav hindamine on protsess, mille käigus õpetajad kasutavad erinevaid vahendeid ja strateegiaid selleks, et määratleda, mida õpilased teavad, leida lünki õpilaste arusaamises ja planeerida järgnevaid õpetamise meetodeid õppimise soodustamiseks.” (Pinchok & Brandt, 2009).
- Kujundav hindamine on oma olemuselt katse iga konkreetse õpilase omadused viia parimasse vastavusse õpetaja kujundatud õpikeskkonnaga (Toomela, 2011).

Erinevused kujundavas hindamise käsitustes

1. Kas seatakse eraldi eesmärgid või kujundatakse arengut eelnevalt (riiklikult) kokkulepitud eesmärkide suunas?
2. Kas hinnatakse individuaalset arengut või liikumist kavandatud õpitulemuste suunas?
3. Kas hindamiskriteeriumid, millest lähtutakse, on kõigile samad või igaühele erinevad?
4. Kas rõhutatakse tagasisidet õppijale või õpetajale või mõlemale?

Kujundava hindamise kujundaja peab oskama vastata küsimustele, mida ta tahab õpilase kohta teada saada, miks ta neid teadmisi vajab ja milliste vahenditega vajalikud teadmised saadakse.

	Kuhu õppija läheb?	Kus ta hetkel on?	Kuidas soovitud saavutada?
Õpetaja	Õppe-eesmärkide ja edu kriteeriumide selgitamine	Meetodid, mis annavad teavet õppija hetketaseme kohta.	Edasiviiva tagasiside andmine
Kaasõpilane	Õppe-eesmärkidest ja edu kriteeriumidest aru saamine ning kaaslastega jagamine (kaaslastele selgitamine)	Kaaslased kui õpperessurss, üksteiselt õppimine ja üksteise õppimise toetamine	
Õppija	Õppe-eesmärkidest ja edu kriteeriumidest aru saamine ning nende omaksvõtmine	Õppija aktiveerimine oma õppimise eest ise vastutust võtma (ennastjuhtiv iseõppija)	

Lihtsustatud mudel eesmärgistamisel

- Eesmärgid seatakse koos õppijaga eelkõige tema arengule ja üldpädevustele. Samuti sobib isiklike eesmärkide seadmine seal, kus õppetööd saab individualiseerida – näiteks loovtöö tegemisel või nn andeainetes. Samuti on õppijast lähtuvate eesmärkide püstitamine põhjendatud hariduslike erivajadustega õppijate puhul.
- Eesmärgid tulenevad õppekavast seal, kus kõigi õppijate tulemust tuleb ühtlustada. Näiteks korrutustabeli, kirjaliku eneseväljenduse korrektsuse jm küsimustes. Ühiste eesmärkide puhul on võimalik seada ka veel detailsemaid isiklikke eesmärke.

Kujundava hindamise kesksed põhimõtted:

- Kujundav hinne ei tohi mõjutada kokkuvõtvat hinnet. Õppija peab eristama hindamise funktsioone, et ta julgeks õppimisprotsessis katsetada ja vajadusel riskida vigade tegemisega
- (Pelgalt) arvuliselt väljendatud hindamistulemused on kasutatavad prognoosiva ja resultaati kirjeldava, kuid mitte kujundava funktsiooniga. Kujundav hindamine peab andma enam sisulist ja kvalitatiivset infot kui kvantitatiivne hinne seda suudab.
- Arengut saab mõista ainult arengut uurides.

Kujundav hindamine on tihedalt seotud õpikäsitlusega. Oluline on:

- õppija **panusesse** uskumine, selle väärtustamine ja rõhutamine (vs hindamine, millest tulemustes nähakse eelkõige kinnitust õppija **omaduste** ja **võimete** kohta)
- **usk**, et **kõik** õpilased **ON võimelised** õppima (nt matemaatikat, keeli, reaalaineid, muusikat) ja arenema
- Näha pikemaajalist perspektiivi

Kujundava hindamise läbiviimise arutelu

- Milliseid kujundava hindamise vorme ja võimaluse saab kasutada?
- Mõttele, mida vältida ja mida kindlasti teha kujundava hindamise käigus

Võimalikud skaalad

binaarne (nt õige/vale, nõus/ pole nõus)

kolmepalline skaala nt:

pidevalt, mõnikord, harva

veel mitte, kujunemisjärgus, abiga, iseseisvalt

pikem skaala, nt:

1	2	3	4	5		
1	2	3	4	5	6	7

Kujundava hindamise võimalusi osaprotsesside lõikes (Toomela ainetel)

Kujundava hindamise tulemusi tasub interpreteerida ka osaprotsesside mõttes.

Teiselt poolt aga on oluline, et hindamisvahendid ise peavad olema koostatud viisil, mis üldse võimaldavad neid osaprotsesse välja tuua.

Järelikult peab hindamisvahendite kujundajatel olema piisavalt teadmisi sellest, millised võiksid teoreetiliselt olla uuritava nähtuse osaprotsessid.

Aaro Toomela kirjutab

- Kujundav hindamine peab vastama küsimusele— millised psüühilised protsessid on enam arenenud ja sobivad vähem arenenud psüühiliste protsesside arengu toetamiseks loodud pedagoogilise metoodika kujundamise aluseks?
- Psüühika jaotub üldiselt seitsmeks alusprotsessiks: meeled, mälu, motivatsioon, otsustamine, planeerimine, mõtlemine, ja emotsioonid. Kujundavaks hindamiseks on vaja neid alusprotsesse kirjeldada vaid õpetatava suhtes.

Enesehindamine kui kujundava hindamise vorm

- Õppija-poolne hinnang oma õppimise protsessile ja tulemustele
- Arendab metakognitsiooni
- On eriti tõhus kombineeritud õpetaja-poolse kujundava hindamisega
- Muutub eriti oluliseks elukestva õppe kontekstis
- Toetub samuti hindamiskriteeriumidele

Käitumise ja hoolsuse hindamine

- Kool annab õpilasele ja (..) vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise (sealhulgas hoolsuse) kohta vähemalt 2 x õppeaastas kooli õppekavas kehtestatud korras.
- Nõuded õpilase käitumisele esitatakse põhikooli kodukorras.
- Oluline: kooli väärtused, missioon ja visioon peavad käitumise ja hoolsuse hindamiskriteeriumidega sobima.

Kujundav hindamine kui õpetaja arengu toetaja

- Pidev kujundav hindamine on hea viis enda õpetamise puudujääke märgata
- Kujundav hindamine annab sisendit eesmärkide püstitamiseks ka pikemas perspektiivis
- Kujundava hindamise tulemusi võib arutada mentori ja/või metoodikuga
- Kujundavast hindamisest on enam kasu, kui fikseeritakse arengueesmärgid ning hiljem jälgitakse nende saavutamist
- Kujundavaks hindajaks võib olla ka üks õpetaja teisele

Kuidas anda tagasisidet?

- Ajastus
- Millest alustada ja kuidas lõpetada
- Mida öelda ja mida ütlemata jätta
- Kirjeldamine või analüüs
- Kes sõnastab, mida teha?
- Monoloogilisus vs dialoogilisus
- Monotoonsuse oht

Tagasiside näiteid (1)

- M on sellel aastal end lihtsalt "maha mänginud". Ei tööta tunnis eriti kaasa, ajab palju muud juttu; kodused tööd tegemata või õppimata; on ka õppevahendid vahel kodus. Õpetaja peab sageli keelama ja tööle sundima. Samas, kui keskendub tööle, võib teadmiste põhjal öelda, et on võimekas õpilane. Käitumine pigem rahuldav, kui hea; kuigi mitte pahatahtlik.
- S on keeleliselt kõvasti edasi arenenud, kõneleb julgelt ning kasutab juba õpitud teadmisi oma tunnitöös, kuid kodused tööd jätavad kõvasti soovida. Sageli kipuvad need tegemata olema või on poolikud. Vihik on lohakas ja süsteemitu, vigu parandab harva. On oma teadmiste ja oskuste laisk kasutaja. Kui ennast kokku võtaks, oleks tulemused poole paremad.

Tagasiside näiteid (2)

- M on tundides rõõmsameelne ja loov. Töötab ja mõtleb aktiivselt kaasa, saab aru töökorraldustest, oskab jälgida nooti, suudab lihtsamaid lugusid noodist laulda ning neid ka iPadil mängida. Kaaslaste vastu sõbralik.
- S on tundides rõõmsameelne, tähelepanelik ja loov. Töötab ja mõtleb aktiivselt kaasa, saab aru töökorraldustest, oskab jälgida nooti, suudab lihtsamaid lugusid astmenimede ja tähtnimedega noodist laulda ning neid ka mängida. Kaaslaste vastu sõbralik ja abivalmis.

Kumba tüüpi tagasisidest on rohkem abi?

Soovitatav kirjandus:

Black, P. William, D. (1998). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. *Phi Delta Kappan*, 80 (2): 139-148.

Black, P., William, D. (2009) Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment Evaluation Academic Educ Asse Eval Acc* 21: 5-31.

Jürimäe, M., Kärner, A. (2011) Hindamise koolikorralduslikud lahendused: õpilase käitumise (sh hoolsuse) hindamine ja kujundav hindamine. Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus.

Kallick, B. (2009) Hindamine kui õppimine. Kogumikus **Senge, P. jt.** (2009) *Õppiv kool. Viie distsipliini käsiraamat haridustöötajatele, lapsevanematele ja kõigile, kellele haridus korda läheb*. Tartu: Atlex (lk 192-202)

Lindström, A. S. (2011) *Motiveeriv hindamine*.

http://www.oppekava.ee/index.php/Motiveeriv_hindamine

Palu, A., Jukk, H., (2011) *Hindamisest ja enesehindamisoskuste kujundamisest*

http://www.oppekava.ee/index.php/Hindamisest_ja_enesehindamisoskuste_kujundamisest

Walsh, K. B. (2000) *Hea Algu. Algklasside programm I osa*. Tartu: Hea Algu

Viiteid:

Black, P., Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5:1, pp. 7-74.

Black, P., Wiliam, D. (2009) Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment Evaluation Accademic Educ Asse Eval Acc* 21: 5-31.

Bloom, B. S. (1968) Learning for mastery. Evaluation Comment. University of California, Los Angeles.

Bloom, B. (1984). The search for methods of group instruction as effective as on-to-one tutoring. *Educational Leadership*, 41(8), 4-17.

Brookhart, S. M., Moss, C. M., Long, B. A. (2009) Promoting Student Ownership of Learning Through High-Impact Formative Assessment Practices *Journal of MultiDisciplinary Evaluation*, 6 (12) 52-67

Perrenoud, P. (1991) Towards a Pragmatic Approach to Formative Evaluation in in Weston, P. (ed) *Assessment of pupils achievement: Motivation and School Success*. Amsterdam: Swetz and Zeitlinger 169-173.

Scriven, M. (1967) The methodology of evaluation. In R. E. Stake (Ed.), Curriculum evaluation. American Educational Research Association monograph series on evaluation, no. 1, Chicago: Rand McNally. Reprinted with revisions in B. R. Worthen & J. R. Sanders (Eds.) (1973) *Educational evaluation: Theory and practice*. Worthington, OH: Charles A. Jones.